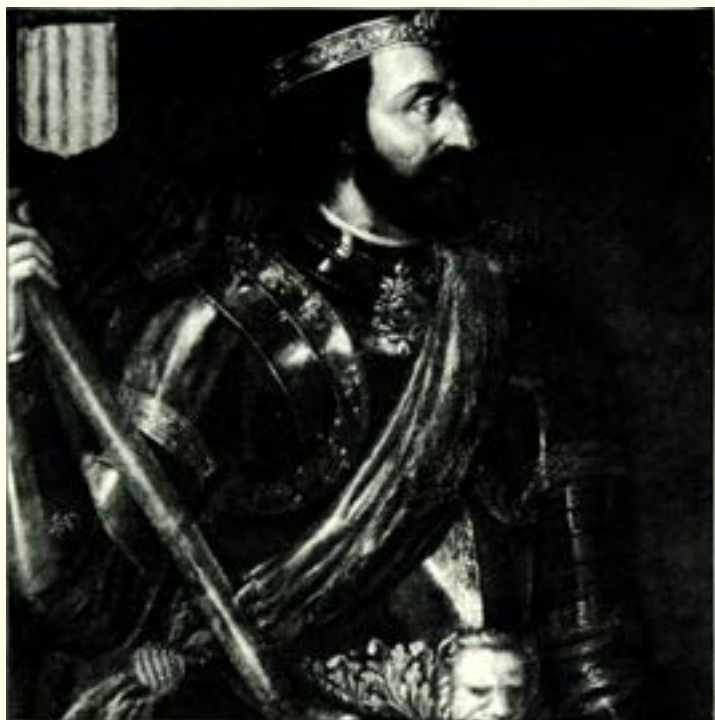

Aragó entre Castella i Catalunya

per Frederic Udina i Martorell

Ramon Berenguer IV (1115?-1162)

Urraca, filla d'Alfons VI de Castella i esposa en segones núpcies d'Alfons el Batallador; miniatura del Tumbo A., conservat a l'Arxiu de la catedral de Santiago.

Realment la Història sols s'ha d'ocupar dels fets que es varen produir i, en molts casos, estudiar les causes que els originaren; quan la Història ha cercat d'establir lleis, generalment no ho ha aconseguit o bé solament ha arribat a formular hipòtesis, com en el cas de Toynbee!

El que no sembla propi de la Història és estendre's en el que s'hauria esdevingut de no haver-se produït uns determinats esdeveniments. Malgrat tot, historiadors de la categoria d'un Ferran Soldevila, en més d'una ocasió ho han fet i, certament, això ha representat una certa llum de cara als fets que sí que es van esdevenir.

En aquestes línies ens volem referir concretament a dos fets que han tingut grans repercussions per al nostre poble i que d'haver-se produït d'una altra manera haurien tingut conseqüències molt diferents i perjudicials per a Catalunya. Ens referim a la situació del regne d'Aragó en relació amb Castella i Catalunya, i a dos matrimonis: el d'Alfons el Bataller amb Urraca de Castella i el de Peronella amb Ramon Berenguer IV de Barcelona.

Vegem, primer, el que s'esdevingué -

encara que sigui prou conegut- i després les conseqüències: en el primer cas, si no s'hagués trencat el matrimoni, i en el segon, si no s'hagués celebrat.

Després de la invasió musulmana, a la part central i oriental dels Pirineus sorgiren uns comtats: el d'Aragó, amb el comte Auriol o Oriol, i més a llevant els comtats de Pallars i Ribagorça, d'Urgell, de Cerdanya i Rosselló i més al sud els de Girona, Ausona i Barcelona. Els comtats d'Aragó, del Pallars i Ribagorça aconseguiren molt aviat la independència, encara que Aragó la perdé després en unir-se a Navarra. Els altres comtats, trigaren més a obtenir-la, car restaren vinculats a la monarquia carolíngia, fins a la fi del segle X.

Aragó es veié elevat a nivell de regne amb Sanç el Major de Navarra, el qual deixà aquest regne al seu fill, mentre que els comtes de Barcelona seguiren un camí d'independència de França, encara que sols de fet i anaren unificant el país; també ho feren pel seu cantó, els reis d'Aragó. Ambdues sobirania -Aragó i Catalunya- anaven eixamplant llurs territoris amb el desenvolupament de la reconquesta: Ra-

mon Berenguer IV gairebé dominà tot Catalunya i Alfons el Batallador conquistà Saragossa.

Aquest darrer s'havia casat, abans d'aquesta conquesta, amb Urraca de Castella, un casament que s'ha considerat com d'unes "descomulgadas bodas", com digué Menéndez Pidal. El casament podia representar molt més que una unió conjugal, podia ser la unió de les dues corones (Aragó i Castella), 400 anys abans del que feren els Reis Catòlics, Ferran i Isabel. El matrimoni, però, no quallà, fou origen de moltes desavinences i a la fi fou dissolt. Després veurem les conseqüències que hi podia haver hagut si hagués continuat el matrimoni i àdhuc hi hagués hagut descendència.

Vegem ara què s'esdevingué a la mort d'Alfons el Bataller: mancat de fills, deixà, com és ben sabut, el regne d'Aragó als Ordes Militars, però una gran part de la noblesa aragonesa no acceptà aquest testament i exigí que un germà del difunt, Ramir, el Monjo, sortís del monestir i es constituís en sobirà del regne. Així es feu, contra la voluntat del monjo, el qual, per

